

**A pesti belvárosi Nagyboldogasszony
Főplébánia-templom**

A pesti belvárosi Nagyboldogasszony Főplébánia-templom

Író: dr. Bodor Imre

Fényképek:

A borítón a templom középkori pecsétje látható.

A Főplébánia-templom történetének rövid ismertetése

A Március 15-e téren, az Erzsébet-híd pesti hídfőjének északi oldalán álló tekintélyes kéttornyú templom közel kétezer év emlékeit őrzi. A mai tér alatt – eltekintve az őskor nyomaitól – a római uralom kiterjedt emléke, egy négyszögletes, 86x84 méter alapterületű tábor maradványai húzódnak. A tábor sarkain egy-egy legyező alakú torony alatt, 3,4 méter vastag oldalfalait 2-2 U alakú torony védte. Végső formájában Kr.u. 350 körül épült ki, 375 után még használták.

Ennek a IV. századi tábornak a déli falához közel, az egykori parancsnoki épület helyén épült fel az a háromhajós, keleti oldalán három félköríves apszissal (szentéllyel) zárt kéttornyú templom, amelyet részleteiben ma is láthatunk. Bár ezt a templomot a kutatás XII. századi alkotásnak határozta meg, bizonyos, hogy már Szt. István korában állt itt templom. A 2000-es évek elején végzett ásatás XI. századi sírokat tárt fel a mai sekrestye területén. Tudjuk, hogy abban az időben – és még sokáig – temetni csak templom mellett, esetleg magában a templomban lehetett. A korábbi kutatók ókeresztény előzményeket tételeztek fel, a legújabb kutatások nem találtak erre bizonyítékot. Elgondolkasztató azonban, hogy az Árpád-kori templom miért épült az akkor még fennálló római erőd délkeleti sarkába, a déli falhoz szorítva.

Szent Gellért nagyobb legendája szerint 1046-ban vértanúhalála után közvetlenül, testét a pesti templomba, a mai templom előzményébe temették. Írott adat van rá, hogy I. András király 1053-ban, amikor Szt. Gellért testét püspöki székhelyére, Csanádra vitette, a pesti templomban maradt ereklyéinek méltó helyet teremtve az épületet kibővítette. A templom kőfaragványai között található egy feltehetőleg XI. századi – a XIII. században másodlagosan újra faragott – szalagfonatos keretkő. A faragott kőből épült, a későbbi lébenyi, jáki templomok mintájául szolgáló háromhajós templomban tartották 1211-ben az akkor 4 éves királylány, a későbbi Szent Erzsébet eljegyzését a türingiai Hermann örgróffal.

Templomunk építéstörténetében újabb korszak következett, amikor a XIV. század folyamán lebontották az épület keleti három apszisát és felépítették a máig álló hatalmas szentélyt, amelynek oszlopokkal határolt középső liturgikus terét ún. szentélykörüljáró keretezi. Ebben a folyosószerű körüljáróban ülőfülkék tagolják a falakat, középen pedig egy nagyobb, falképekkel ékes fülke zárja a szentélyt. A fülkét a falfestmény fölött eredetileg festett kőbaldachin zárta. A déli zarándokkapu eredeti formájában és a déli torony is ekkor készülhetett a megtartott románkori déli homlokzat elé.

Ezen új szentély nyugati oromzata kimagaslott a továbbra is eredeti formájában álló bazilikális templom oldalhajói fölé.

Az épület több jelentős politikai esemény színhelye volt. 1458. január 23-án itt tartották azt a királyválasztó gyűlést, amelyen elfogadták Hunyadi Mátyást Magyarország királyának, akit másnap, január 24-én a pesti nép a Duna jegén közfelkiáltással meg is választott.

1490-ben a II. Ulászlót megválasztó gyűlést ugyancsak ebben a templomban tartották.

A XV. század utolsó évtizedeiben – Mátyás és II. Ulászló idején – újabb, immár későgótikus átépítés következett. Ennek emléke a királyi oratórium a szentélykörüljáró déli

kápolnája fölött, lépcsőjének bejárata, a külső homlokzatok ún. „pálcátagos” kapukeretei, az ekkor épült kápolnák ablakmaradványai, továbbá a mai sekrestye eredetileg emeletes épülete. A szentély ülőfülkéit freskósorozattal ékesítették. A két reneszánsz pasztoforium a XVI. század elején készült.

Templomunk 1541 után, a török időben rövid ideig dzsámiként működött. Ennek emléke a szentélyben látható egyszerű imafülke (ún. „mihráb”), és egy feketével festett felirat maradványa. A törökök csak a szentélyt használták, a templom nyugati fele romos volt.

1686 után a török uralom megszűnésével több részletben felépült a templom hajója és déli tornya barokk stílusban a megmaradt gótikus falmaradványok felhasználásával. A főhomlokzat északi tornya a XVIII. század végén épült.

A templom és plébánia XIX. századi jeles eseményei: Kossuth Lajos – bár ő maga evangélikus volt – ezen a plébánián kötött házasságot Meszlényi Teréziával.

1856. május 25-én Adolf Kolping kölni pap tartott előadást a templomban. Ezzel kezdődött mozgalma Magyarországon.

Liszt Ferenc 1858 és 1871 között gyakran szállt meg a templom melletti plébániaépületben. Hét évig ott is lakott. Templomunkban vezényelte a legtöbb alkalommal akár saját, akár más szerzők műveit.

Rómer Flóriszal kezdődött az épület régészeti, művészettörténeti értékeinek felfedezése a XIX. század 2. felében. 1890-ben jelent meg Némethy Lajos könyve a templom történetéről. 1889-90-ben Steindl Imre az Országház tervezője restaurálta a szentélyt. 1895-ben felvetődött a templom lebontásának vagy eltolásának ötlete az Erzsébet híd építése kapcsán. A terv – bár egészen 1937-ig kísértett, szerencsénkre végül is nem valósult meg, a műemlék épület az eredeti helyén maradt.

Az 1932-44 között végzett ásatást és falkutatást, valamint az 1944-45 évi háborús károkat követően 1945-48 között helyreállították a szentélyt, majd több részletben a hajót és a tornyokat.

2010-ben feltárássra és helyreállításra került a szentély keleti záródásának freskódíszje. 2014-15 között újabb ásatás tisztázta a padlózat alatti római és középkori maradványokat. Ez után következhetett 2016-ban – a már korábban elvégzett külső homlokzati felújítás folytatásaként – a belső tér helyreállítása. A padlószint alatt altemplom kialakítására került sor az ásatási eredmények bemutatásával.

A templom homlokzatai

Ismertető utunkat a főhomlokzat előtt kezdjük. Az impozáns méretű főhomlokzat egyszerű barokk formái közül kiemelkedik (1) a **barokk főkapu** (Hörger Antal műve). Gazdagon faragott keretezését lezáró törtvonalú szemöldökpárkánya fölött puttófejes felhőkön trónoló Szentháromság-szoborcsoport látható. Kétoldalt íves párkányszakaszokon egy-egy angyalalak ül.

A déli homlokzat megtekintésére fel kell mennünk a hídfőre vezető lépcsőn. A hídfő járdájáról letekintve láthatjuk a déli homlokzat barokk nyílásait és az alattuk – mellettük feltárt illetve részlegesen helyreállított gótikus nyílásokat. A hajó homlokzatának közepén befalazott kettős kapuzat (2) **az egykori zarándokkapu**. Ívmezejét háromkaréjos-liliomos díszítésű keret zárja, ez a szentélybővítéssel (XIV. sz.) egykorú lehet. Belsejének pálcátagos kettős keretezése már a XV. sz. végi megújítás eredménye. Kétoldalt 1-1 számárhátíves záródású ülőfülke a XV. századi előcsarnok maradványa.

Kelet felé (a szentély felé) továbbhaladva a szentély (3) **félnyolcszögű kápolnájának** és a fölötte álló királyi oratóriumnak valamint a szentély déli, támpillérekkel tagolt homlokzatának csúcsíves-mérműves gótikus ablakait látjuk.

A keleti homlokzaton négy konzolon fekvő vörösmárvány oltármensa fölött falfülkében áll (4) **Szt. Flórián szobra**. Az égő ház lábuzatán korábban látható évszám szerint 1723-ban készült, rendkívül gazdagon faragott alkotás szintén Hörger Antal műve.

Utunkat folytatva megkerüljük a Sapientia-egyetem déli épületszárnyát és a Piaristák közön áthaladva visszaérkezünk a templomhoz. Innen szemlélhetjük meg az északi homlokzatot. (5) **A mai sekrestye** eredetileg emeletes épületét a XV. század végén emelték. Ezután az eredeti sekrestye keskeny csúcsíves ablakaitól közrefogott bejáratát, majd a (6) **Lourdesi (keresztelő) kápolna** szélesebb mérműves ablakát, a hajó barokk homlokzatát gótikus ablakmaradványokkal és északi kapuját látjuk. Az északi torony felé haladva következik a (7) **hajdani északi kapu**, (amely előtt valaha előcsarnok volt) befalazott pálcátagos kerete, a (8) **barokk kriptabejárat** és egy gótikus mérműves ablak a barokk északi torony alsó szintjén.

A templom belső tere

Visszatérve a főbejáráthoz belépünk a templomba. A XIX. században kibővített barokk karzat alatt jobb kéz felé a falon Adolf Kolping emléktáblája. Az altemplom lejárata fölött barokk feszület. Mellette a falban rácsos fülkében (9) **Szent Kereszt-ereklye**. (Az ereklyét XI. Piusz pápa küldte 1934-ben ajándékkul Magyarországra) A pálos rend budai Sziklatemplomában őrizték 1951-ig. Templomunkba 1960-ban került, ma is eredeti ereklyetartójában van.

Az altemplom új bejáratán át először a barokk kriptába érkezünk: Jobbra falfülkében (10) **Ecce Homo – Íme, az ember – (Fájdalmas Krisztus) szobor**. A nagyméretű XVIII. századi festett faszobor 1977-ben került Máriagyúdról a pesti templomba. A kripta keleti falának közepén nyitott átjárón át léphetünk az ásatások során feltárt alapfalak bemutatásával kialakított új altemplomba.

Az impozáns megjelenésű belsőtér jól érzékelteti a hajdani háromhajós román kori bazilikát. Jobboldali (déli) mellékhajójának területén kerültek bemutatásra (11) **a római táborparancsnoki épület maradványai**. (Ezek a templom padlózatában elhelyezett üvegfelületen át fentről tekinthetők meg.) A szentélyben (12) **a 12 apostol kisméretű barokk faszobra**. Középen a helyhez illő új kőoltár. Falmélyedésben (13) **a Nürnbergi Madonna carrarai márványszobra**. Tanulmányozhatók a XIV. századi diadalív két pillérének alapozásába épített profilált kövek: a román kori főapszis egykori lábazati elemei. Több helyen román kori falképtöredékek fedezhetők fel a másodlagosan beépített kváderköveken. Az északi mellékhajó elpusztult apszisán át jutunk a (14) **Proberger-kriptába**. Ez a Proberger Jakab serfőző mester, Pest város bírása által 1699-ben épített kripta ma az előkerült és összegyűjtött emberi maradványok befogadására szolgál.

Az altemplomból feljőve a templom belsejét járjuk körül. Jobbra a (15) **a „Magyar Család” kerámia-szoborcsoportja** (Józsa Judit műve) kerek posztamensen (16) **Szent József szobra** (Damkó József műve) majd (17) **Pátzay Pál faszobra (Páduai Szt. Antal)**.

A jobboldali (leckeoldali) 1. kápolna nyugati falában nyíló átjárón gótikus ablakkal megvilágított kisebb helyiségbe lépünk. Itt kerülnek bemutatásra a megtalált barokk sírkövek. Továbbmenve a déli torony aljába jutunk. A helyiség északi fala teljes egészében (18) **a hajdani román kori bazilika délnyugati homlokzatának részlete**. Eredeti lábazatával és emeletosztó ívsoros-fogazott párkányzatával. Ez a templom – egyszerismind Pest városának – legrégebbi felmenő falmaradványa.

Visszamegyünk az 1. kápolnába. Magas művészi színvonalú (19) **barokk oltárát Keresztelő Szent János tiszteletére emelték** a XVIII. században.

A 2. kápolnában a (20) **Rózsafüzér Királynője oltárt** látjuk.

A 3. kápolna a (21) **Pócsi kegyoltárt** őrzi.

A 4. kápolna keleti falán (22) **Pest város által 1507-ben adományozott reneszánsz pasztoforium**, azaz szentség ház áll. A különlegesen nagyértékű alkotás – szemben elhelyezett párdarabjával együtt – hazai reneszánsz művészetünk kiemelkedő emléke. Tardosi vörösmárványból és sárgásfehér mészkőből készült. Közepén perspektivikusan ábrázolt

építészeti keret veszi körül a szentségtartó fülkét. Felirata a Szentírásból vett idézet: „Én vagyok az égből alászállott élő kenyér.” Lábazatán Pest város tornyos várkaput ábrázoló címere. Felirata: „A dicső királyi Pest városának címere 1507.” A pasztoforium záradékának ívmezejében Krisztus két oldalán egyes kutatók a polgári ruhás férfi és nő alakjában a város polgármesterét (bíráját) és nejét vélik felismerni.

A címerábrázolás szolgált 1872-ben, Buda és Pest egyesítésekor az új címer alsó felének pesti címere megrajzolásához.

(Buda címerét a Budai Vár Fehérvári kapuján lévő címer alapján oldották meg. E címer másolata ma a Bécsi Kapu fölött látható.)

A pasztoforium ma Szt. László ereklyéjét őrzi. Vele szemben Józsa Judit (23) **Szt. László szobra** látható.

A déli oldal kápolnasora előtt üvegpadlón át letekintve az imént látott atemplom déli hajója és annak félkörű apszisa valamint az egykori római erőd parancsnoki épületének padlófűtő csatornája és járófelülete szemlélhető. A téglákba nyomott bélyeg: FRIGERIDUS DUX a tábor egykori parancsnokának emlékét őrzi. FRIGERIDUS 371-73 között viselte tisztségét. Talán az övé volt az az aranylemezzel borított, ékkövekkel díszített IV. századi sisak, amelyet az Erzsébet híd építésekor (1898-1903) találtak a Dunában. (Ma Eskü téri sisak néven a Nemzeti Múzeumban őrzik. De lehetett akár Nagy-Constantinus (Kr.u. 305-337) császáré is. Aki egyes kutatók szerint fiaival együtt járt itt.

Jobbra – már a gótikus szentélyben – (24) **nyolcszögű kápolna**. Benne neogótikus Jézus Szíve-oltár. A kápolna fölött **Mátyás király oratóriuma**. Feljáratának pálcatagos kőkerete a külső homlokzatok egykorú kapukereteivel rokon. Elhelyezésekor részben elbontották a szentély ülőfülkesorának szélső tagját.

A szentély fülkéi közül 23 ülőfülke. Ezekon kívül középen egy nagyobb fülke és egy török imafülke található itt. Eredetileg 25 ülőfülke lehetett. Ezek a XV. században freskódíszít kaptak.

Ülőfülke lehetett a (25) **török imafülke (mihráb)** helyén is, amely mai csonka állapotában csak emlékeztet eredeti alakjára. Záradékában modern festett jelképes sztalaktit-rajzolat. Mellette feketével festett török felirat maradványa.

A déli és délkeleti falak találkozásánál XV. századi (26) **Kálvária festmény**.

A szentély közepén, a templom főtengelyében fülkében (27) Trónoló **Madonna-kép**. A fülke oldalfalán püspökszent (feltehetően Szt. Gellért) képe. A XIV. századi képek elsőrendű alkotások. Az itáliai trecento festészet legjobb alkotásaival egyenértékűek. Gyengéd tekintetű arcok, finom kézmozdulatok mutatják a festő kiváló felkészültségét.

A Madonna-kép a mennybe felvett Szűzanyát ábrázolja, tehát a templom titulását idézi.

Bár a kutatások még folynak, azt megállapíthatjuk, hogy a fülke képei igen magas művészi színvonalúak, alkotójuk a királyi udvar festőművésze lehetett. Kiváló állapotban maradtak fenn, kevés beavatkozást igényelt konzerválásuk. Mostoha történelmünk igen kevés hasonló emléket hagyott ránk.

A következő fülkében (28) **XV. századi freskó Krisztus imádkozó alakja az Olajfák hegyén**. Látható a mennyei Atya figyelő tekintete, a Getszemáni-kert olajfái és fonott kerítése. A freskó mögött, attól részben eltakarva XIV. századi mérműves fülke. Eredetileg ereklye őrzőhelye lehetett.

A fülkék közül többnek a záradékában angyalok képe az egykori falfestés maradványaként.

Elhaladva a sekrestye barokk-kori faajtaja mellett, a ma látható utolsó ülőfülkével egybeépítve találjuk a befalazott gótikus sekrestyeajtót. (29) Szép XIX. sz. eleji **síremlék** idézi az itt nyugvó báró **Kray Pál tábornagy** (megh. 1804) emlékét.

Krajovai báró Kray Pál (1735-1804) részt vett a hétéves háborúban, majd a törökök ellen (1788-89). Az erdélyi oláhok lázadása alkalmával (1784) ő fogta el az oláh parasztok vezéreit Horiát és Kloskát. 1798-ban fényes haditetteket hajtott végre Olaszországban. Érdemeiért tábornaggyá nevezték ki.

Ha a szentélykörüljárót elhagyva betekintünk a központi liturgikus térbe, az északkeleti pilléren töredékeiből rekonstruált (30) **XIV. századi szentségház** látunk. A szentségház őrzi egykori festésének nyomait, többek között egy püspökszent képét.

(31) A **mai főoltár Molnár C. Pál** műve. Középkori szárnyas oltára emlékeztető alkotás, a II. világháborúban elpusztult korábbi főoltárt pótolja. Kinyitva a Szűzanya mennybevitelét, csukott állapotban (nagybőjti időszak) a Golgotát és Krisztus szenvedéstörténetét láthatjuk rajta.

Ugyancsak Molnár C. Pál alkotása a szembemiséző oltár feletti feszület.

(32) A **szembemiséző oltár** és az ambo Sedlmayr János műve. Mindkettő kemény mészkőből készült. Az oltár belsejében Szt. Gellért sarok – és csigolyacsont ereklyéje látható. 2002-ben kapta a templom Muranóból. Ereklyéi több mint 950 év után visszatértek hajdani őrzési helyükre.

A velencei születésű Gellért bencés szerzetes és csanádi püspök a magyar föld első ismert vértanúja.

Jeruzsálembé indult, de hajótörést szenvedett. Dalmáciába került, onnan Fehérvárra.

Találkozott István királlyal, aki fiának a trónörökös Imre hercegnek nevelését bízta rá. Később remeteként a Bakonyban élt. Imre herceg, majd István király halála után a Péter és Aba Sámuel uralkodásával elégedetlen magyarok visszahívták Vazul fiait, Andrást és Bélát.

Gellért püspök eléjük ment. A pesti révnél azonban Vata pogány lázadói elfogták és 2 társával együtt megölték. Testét templomunk falai őrizték 7 évig (1046-53 között). István királlyal és Imre herceggel együtt avatták szentté 1083-ban. I. László (majdani szent László) uralkodásának idején.

A diadalív északi pilléréhez kapcsolódik a (33) **templom koraklasszicista szószéke**. A remekművű alkotás Ungradt Fülöp pesti asztalos műve. 1807-08 között készült. Korai gótizáló és empire elemek díszítik.

Az északi (evangéliumi oldal) (34) **1. kápolna, a Lordes-i (keresztelő) kápolna** eredetileg a szemben lévő Jézus Szíve kápolnával azonos félnyolcszögű alaprajzú volt. Mai négyzetes alaprajza a XV. sz. végi átépítés eredménye. Eredeti északnyugati ablakkeretének kis részlete látható a nyugati fal fülkeszerű mélyedésében. Vitrinben értékes palást szemlélhető a kápolnában.

Gazdagon hímzett rátétekkel díszített palást ún. vecsernyepalást (pluviálé) zsolozsma ünnepélyes végzésénél, körmeneteken, szentségi áldásnál, temetéseknél használatos liturgikus ruhadarab. A palást közepén szent József alakja, peremén az Árpád-kor szentjei láthatók.

Nyugat felé haladva a szemközti (35) **reneszánsz pasztoforium** párjával találkozunk, amelyet Nagyrévy András címzetes püspök – 1506-ig a templom plébános – adományozott. A szentségtartó fülkét körülvevő perspektivikus építészeti keret felirata magyarul: „Ím, az angyalok kenyere, úton járók eledele” (Aquinói Szt. Tamás Úrnap-i énekéből). Címeres talapzatának felirata magyarul: „A tiszteletreméltó Thermopyle-i püspök András Úr címere”.

A pasztoforium ma Szt. Erzsébet ereklyéit őrzi. Vele szemben Szt. Erzsébet kerámia szobra (Józsa Judit műve).

Az északi bejárat csarnok után a (36) **Máriacelli Madonna oltára** következik, majd pedig a (37) **Szt. Kereszt oltár**. Ez utóbbi a szemben lévő Keresztelő Szt. János oltárral együtt a templom legjelentősebb barokk emléke.

Az oltárral szemben lévő falon (38) **Kultsár István** 1829-32 között készült **fehértámaszpár sárga márvány síremléke**, Ferenczy István műve, a magyar klasszicizmus jeles alkotása.

Kultsár István (1760-1828) Minden erejét és jövedelmét a magyar nyelv és kultúra felvirágoztatására szánta. Támogatta a magyar színháztudomány ügyét. Tagja volt az Akadémia előkészítő bizottságának.

Ferenczy István (1792-1856) Rómában Canova és Thorwaldsen tanítványa. Márványszobrai közül leghíresebb a „Pásztorleányka” (Nemzeti Galéria). Ő tekinthető a magyar klasszicista szobrászat megteremtőjének.

Dankó János Szűz Mária szobrát (szemben a Szent József szoborral, majd a kijárat közelében Liszt Ferenc emléktábláját látjuk, mielőtt elhagyjuk az épületet.

A karzatra feltekintve megpillanthatjuk a templom 1932-ben épített Rieger-orgonáját. A háborús sérüléseiből 2001-re újjáépített hangszer a legjelentősebb pesti koncertorgona. Mivel a templom kegyura a kezdetektől mind a mai napig a főváros, a templom virágzó zenei élete egyszersmind Budapest zenei életének pezsdítője is.

A rejtőzködő szent Mihály kápolna

A teljesség kedvéért megemlítendő az a Szent Mihály kápolna, amelynek magasan álló falai, gótikus szentélyboltozatának maradványai lehetővé tennék az épület helyreállítását. A XIX. század második felétől ismert műemlék maradványait az Erzsébet híd építésekor eltemették. Az 1960-as évek elején feltárták ugyan, bemutatása helyett azonban újra visszatemették. Romjai ma Csipkerózsika-álmukat alusszák a templom déli tornyától délre az úttest alatt.

Időrendi áttekintés

Római kor:

- Nagy Constantinus császár (Kr.u. 305-337)
valószínűleg járt az erődben
- Kr.u. 371-373: Frigeridus dux táborparancsnok
újjaépítette az erődöt
- Kr.u. 375 után még lakott az erődítmény

Középkor:

- Szent István (1000-1038) az egykori parancsnoki
épület romjai fölé templomot építtetett Szűz Mária
tiszteletére
- 1046: Gellért püspök és társai vértanúhalált
szenvetk. A később szentté avatott Gellért püspök
teste hét évig nyugodott a templomban
- 1053: I. András király megnagyobbította a
templomot Szt. Gellért ittmaradt ereklyéi méltó
elhelyezésére
- 1211: Szt. Erzsébet eljegyzése
- XIV. sz. közepe: Megépült a szentélykörüljárós új
szentély. A déli oldalon kettős zarándokkaput
nyitottak. A szentély K-i falán freskódíszes
oltárfülke létesült
- XV. sz.: Freskókkal díszítették a szentélykörüljáró
ülőfülkéit
- 1458. jan.: Királyválasztó gyűlés a templomban.
Hunyadi Mátyást királlyá választották.
- 1490: II. Ulászló megválasztása
- XV. sz. vége – XVI. sz. eleje: újabb átépítések, két
új reneszánsz pasztoforium

- 1526: Mihráb és török felirat

Törökkor:

Újkor:

- 1686-tól több részletben megújult a szentély, 1725-től 1795-ig újjáépült a hajó és a tornyok
- Barokk oltárok az oldalkápolnáokban
- 1841: Kossuth Lajos esküvője a plébánián
- 1856: Adolf Kolping előadása a templomban
- 1858-tól Liszt Ferenc művészete összekapcsolódott a templommal
- 1867: I. Ferenc József koronázási esküje („Eskü tér”)
- XIX. sz. 2. fele: A műemléki értékek felkeltették a szakemberek érdeklődését
- XIX. sz. vége – XX. sz. eleje: A templom lebontásának vagy eltolásának terve
- 1932: Új orgona
- 1932-1948: Építészettörténeti kutatások és helyreállítások. Új főoltár.
- 2006-2009: Az ülőfülkesor falképeinek restaurálása
- 2010: A szentélyben előkerült újabb falképek helyreállítása
- 2011-13: A külső homlokzatok felújítása
- 2014-15: Újabb ásatás a hajóban az Árpád-kori alapfalak és az alattuk húzódó római maradványok feltárása
- 2016: Altemplom kialakítása a feltárások eredményeinek bemutatásával